

Den tunge samtalen

Norsk hjertesviktforum

15. november 2019

Øyvind Taraldset Sørensen

Hovedprest, Preste- og samtaletjenesten

St. Olavs hospital

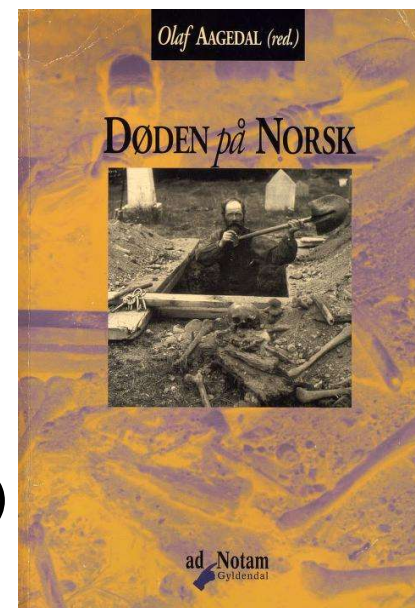
Hva er det tunge / vanskelige?

- Når noe går galt
- Informere om at «det ikke er noe mer å gjøre»
- Fortelle pårørende om uventet dødsfall
- Forholde seg til pårørende i stor sorg
- Fortvilte barn som gråter
- Ta opp spørsmålet om HLR- med pasient / pårørende
- Informere pasienten om mulige komplikasjoner før operasjon
- Forholde seg til andres dype smerte

- Tungt for hvem?

Døden

- Dødens ubehag
 - Som å stirre på solen (Yalom). Vi blir opplyst, vi vender oss bort
 - Utfordrer eksistensen
 - «Lær meg å telle mine dager, så jeg kan få visdom i hjertet»
- Fra hverdagslig til spesialisert
- Følelsesregler i arbeidet med døden og døende (Moen 2019)
- Arbeid med døden holder egen død på avstand? (Moen 2019)
- Døden som faglig uovervinnelig

1994

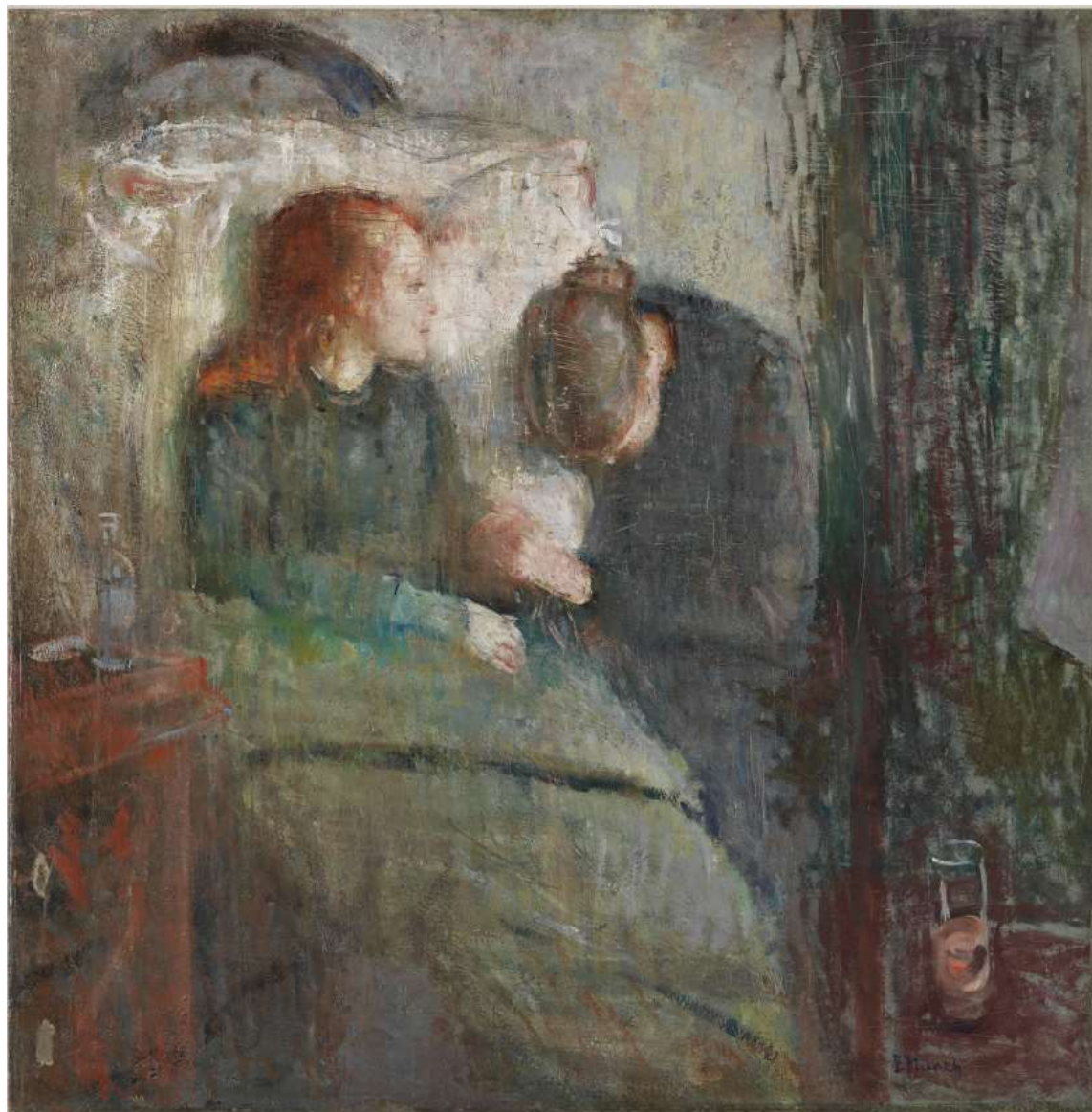
2019

Dødens mange ansikter

- Heslig
- Brutal
- Skremmende
- Brå og uventet
- Ensom
- Forventet
- Vakker, når tiden er inne
- ...

Kommunikasjon når noe står på spill

- Kommunikasjon, med og uten ord
 - klar og forståelig, ullen, latin...
- Å si det som det er. Rett fram, med vanlige ord
- «Sannheten skal gjøre dere fri»

- Tenk etter: Hva vil du selv foretrekke?

Håp er definitivt ikke det samme som optimisme. Det er ikke overbevisningen om at alt vil ende bra, men vissheten om at noe vil gi mening, uansett hvordan det ender.

[Václav Havel]

siteresitater.no

Kommunikasjon når noen lider

- Pasient – passio – lidelse
- Hva er smerte?
 - Individuell opplevelse
 - Ulike uttrykk
 - Kulturelle forskjeller og forventninger
- Åndelig/eksistensiell smerte
- Å tåle den andres smerte
- Nærvær uten ord

Utskåret figur av Job, Europa 1750 – 1850
© The Board of Trustees of the Science Museum

Sorgen

<https://www.youtube.com/watch?v=7FYc3KHe4Is&t=0s&list=PLxLxUn-4hzRv-a9IPvRd-6xTw1DkeEwJa&index=5>

- Hvorfor er det vanskelig å snakke med folk i sorg?

Th. Kittelsen 1912.

AT FUGLENE IKKE SYNGER

Når sorgen kommer, har sorgen
ikke noe

språk. Den er
en sorthet, et fravær, et savn – mange navn

har sorgen, men ingen
av navnene er sorgen. Å bære sorg

er å ikke ville stå opp
om morran, ikke klare løfte

foten fra fortauet, ikke komme fri
fra det samme stikk i brystet

som i går, i forgårs, dagen før der igjen
hver gang du passerer

de og de stedene i byen, de og de landskap
i sjelen, de og de navn

på hva det var du mistet: en kropp, en latter, en letthet
– et blikk å møte. Har de

øynene navn? Heter de Oscar? Heter de
Kathinka? At O eller K er borte

er ubegripelig, ubegripelig, ubegripelig
– har det noe navn? At

K eller O aldri mer skal legge
hendene på pannen din gjør ubeskrivelig vondt

– har det noe navn? At fuglene ikke
synger. Den sorthet

vi kaller
sorg. Varer sjelden mer enn syv år.

© 1988, Jan Erik Vold

From: *En som het Abel Ek*

Publisher: Gyldendal, Oslo, 1988, 82-05-17792-9

Når det blir for mye?

- Rørt. Å kunne bli berørt
- Rammet. Å bli truffet av sitt eget
- Rystet. Overveldet av sitt eget

- Sekundærtraumatisering
- Behandlertretthet
- Overlevelsesskyld
- Legers psykiske (og åndelig-eksistensielle) helse

Ansvar

- Frykten for å gjøre feil
- Dårlig samvittighet
- Skyldfølelse vs skyld
- Ansvarstraumet

Hvem ivaretar hjælperen?

Hugo Gerhard Simberg: Den sårede engelen (1903). Konstmuseet Ateneum, Helsingfors

Hva trenger du?

- Selvivaretagelse
 - Å vise vennlighet mot seg selv
 - Følelsene mine er en venn som gir nyttig informasjon
- Et «fristed»
 - Snakke fritt
 - «Bakrommet»
 - Veiledning
 - Avkobling
 - Gode relasjoner